

تحلیل هزینه خدمات بهداشتی درمانی در خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی استان زنجان

دکتر محمد خانی*، سید حسین حسینی**

* استادیار، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زنجان
** رئیس گروه گسترش شبکه و امور بهورزی مرکز بهداشت استان زنجان

چکیده

سابقه و هدف: با توجه به اهمیت هزینه های خدمات بهداشتی درمانی در کیفیت ارائه این خدمات و عدم اطلاع از میزان این هزینه ها و به منظور تعیین هزینه واحد خدمتی خدمات بهداشتی درمانی اولیه در خانه های بهداشت، مراکز بهداشتی درمانی روستایی و شهری به تفکیک نوع خدمت و نوع هزینه، این تحقیق در خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی استان زنجان در سال ۱۳۸۰ انجام گرفت.

مواد و روشها: تحقیق به روش توصیفی در ۲۶ خانه بهداشت، ۶ مرکز بهداشتی درمانی روستایی و ۵ مرکز بهداشتی درمانی شهری که به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند، انجام گرفت. هزینه خدمات به تفکیک واحدهای ارائه کننده و نوع خدمت و همچنین به تفکیک نوع هزینه تعیین گردید. به این ترتیب هزینه هر واحد خدمت به تفکیک هزینه های لوازم و مواد مصرفی عمومی و اختصاصی، تجهیزات اختصاصی، تجهیزات مصرفی و اختصاصی، داروئی، مصرفی، استهلاک ساختمان، استهلاک وسایط نقلیه، مصارف عمومی و پرسنلی تعیین شد و با توجه به جمعیت تحت پوشش و ضریب زمانبری تعیین و ارائه گردید.

یافته ها: هزینه یک خانه بهداشت حدوداً ۴۹ میلیون ریال، هزینه خدمات یک مرکز بهداشتی درمانی و روستایی ۳۳۰ میلیون ریال و هزینه مرکز بهداشتی درمانی شهری ۴۴۷ میلیون ریال بود. مهمترین هزینه ها در همه سطوح ارائه خدمات مربوط به هزینه های پرسنلی بود که برای خانه های بهداشت ۲۵/۷ درصد، برای مراکز بهداشتی درمانی روستایی ۲۱/۵ درصد و برای مراکز بهداشتی درمانی شهری ۳۱/۳ درصد کل هزینه را تشکیل می دهد.

نتیجه گیری و توصیه ها: هزینه خدمات بهداشتی درمانی سرپایی به مراتب بیشتر از اعتبارات فعلی تخصیصی توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی در بودجه جاری برای این مراکز است. عدم توجه به مسائل مدیریتی این مراکز باعث گرانی هزینه ها می گردد و گرانی هزینه این خدمات با میزان فراوانی آنها نسبت مستقیم دارد. انجام تحقیق مشابه در سایر شبکه های بهداشتی درمانی کشور توصیه می شود.

واژگان کلیدی: خانه بهداشت، مراکز بهداشتی درمانی روستایی، مرکز بهداشتی درمانی شهری، هزینه

مقدمه

آموزش دیده از واحدهای ارائه دهنده خدمات، انبارهای ملزومات و تجهیزات، اسناد هزینه موجود در ذیحسابی شبکه ها و به تفکیک هزینه های مورد مطالعه در تحقیق طی جلسات مختلف تکمیل شد. واحدهای ارائه دهنده خدمات در مراکز تسهیلات زایمانی و پایگاههای بهداشت شهری بدلیل ضمیمه بودن در مراکز روستایی و شهری در داخل مراکز انتخاب شده در نمونه مورد بررسی قرار گرفتند و نیازی به نمونه گیری جداگانه از آنها نبود. به منظور تخصیص هزینه و منابع به فعالیتهای و خدمات برنامه ها نیاز به تعیین زمانبندی خدمات بود، یعنی در واقع با استفاده از تعیین مدت زمان ارائه هر خدمت از مجموعه زمانهایی که در نتیجه صرف هزینه ها و منابع متفاوت فراهم شده امکان تقسیم نمودن معقول و متعادل هزینه به خدمت و در نهایت تعیین قیمت خدمات فراهم گردید.

بعنوان مثال

یک کارمند (A) چه بخشی از زمان خدمتی خود را صرف خدمت X می نماید. در نتیجه تمام هزینه های انجام شده برای فراهم آوردن امکان ارائه خدمات کارمند (A) باید برای طول آن فاصله زمانی که خدمت X از طرف وی ارائه می گردد محاسبه شود که نتیجه این محاسبه قیمت خدمت X خواهد بود. (۴)

برای هر خدمت در واحدهای ارائه خدمات بطور مجزا زمان سنجی صورت گرفته و برای این کار از دو روش مشاهده و پرسش استفاده شد.

در روش مشاهده سعی گردید در زمانی که همکاران مشغول انجام کار شده بودند در محل حضور یافته با استفاده از کرنومتر طول زمان انجام کلیه خدمات اندازه گیری شود و در مواردی که امکان این اندازه گیری مقدور نبود از روش پرسش از دونفر همکار با تجربه استفاده شد. ضریب زمانبندی هر کدام از خدمات بطور جداگانه محاسبه گردید و ضریب هر خدمت عامل اصلی تخصیص هزینه های عمومی به تفکیک نوع هزینه، هزینه های مواد و لوازم مصرفی اختصاصی و عمومی و غیر مصرفی اختصاصی یا عمومی، هزینه های استهلاک و نگهداری و هزینه های دارویی بود (۳). درموارد

یکی از مشکلات بخش بهداشت و دغدغه و نگرانی مدیران بهداشتی مساله هزینه تمام شده خدمات بهداشتی درمانی است، بطوریکه گزارش دفتر اقتصاد بهداشت سازمان جهانی بهداشت (WHO) در سال ۱۳۷۷ نشان می دهد مصارف ملی سرانه بهداشتی در کشور آمریکا ۴۱۳۲ دلار است (۱) در صورتیکه این سرانه در کشور ما، فقط ۴۴ دلار است و اگر این مبلغ هزینه های مورد نیاز برای ارائه خدمات این بخش را تامین نکند باعث نزول کیفیت خدمات بهداشتی درمانی می گردد که عوارض شناخته شده آن بر همگان روشن است (۲).

اولین رهیافت کاربردی این است که واقعا هزینه های سرانه بهداشتی درمانی سرپایی چقدر است و بطور متوسط هزینه یک خانه بهداشت و یک مرکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی در سال چقدر است و چه سهمی از هزینه سرانه فوق را این واحدها که بیشترین نقش را در تامین سلامتی مردم دارند به خود اختصاص می دهند؟

در این خصوص، به منظور تعیین هزینه های خدمات بهداشتی درمانی خانه بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی این تحقیق در سال ۱۳۸۰ در استان زنجان انجام گرفته است. لازم بذکر است هزینه ها بر پایه قیمت های سال ۱۳۷۹ محاسبه شده است.

مواد و روشها

این تحقیق به روش مقطعی انجام گرفت. لیست کلیه خانه های بهداشت استان تهیه گردید و از روی لیست به روش نمونه گیری سیستماتیک ۱۰ درصد خانه های بهداشت انتخاب شدند. از روی لیست مراکز بهداشتی درمانی فعال، ۱۵ درصد آنها به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب و وارد مطالعه شدند. همچنین از روی لیست مراکز بهداشتی درمانی شهری ۲۰ درصد انتخاب و وارد مطالعه شدند.

اطلاعات مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه و دستورالعملهای تدوین شده توسط کارشناسان

یافته ها

در سال ۱۳۷۹ تعداد ۲۶۰ خانه بهداشت به ارائه خدمات مشغول بودند که ۲۶ عدد از آنها انتخاب و بررسی شدند. در جدول ۱ انواع هزینه های یک خانه بهداشت به تفکیک نوع خدماتی که ارائه می دهد آورده شده است.

همانطور که مشاهده می شود بیشترین هزینه مربوط به جلسات جلب مشارکت مردمی و به میزان ۵/۱۸ هزار ریال برای هر جلسه و پایین ترین هزینه مربوط به ویزیت بیماران به میزان ۱/۶ هزار ریال و تزریق به میزان ۳/۹ هزار ریال می باشد. بطور کلی هزینه پرسنلی بیشترین سهم را در هزینه خدمات یک خانه بهداشت بخود اختصاص داده که بیشترین مبلغ آن برای جلسات جلب مشارکت مردمی و کنترل بیماریهای اسهالی صرف می شود.

از تعداد ۴۴ مرکز بهداشتی درمانی روستایی فعال در سال ۱۳۷۹ تعداد ۶ مرکز مورد بررسی قرار گرفت و انواع هزینه خدمات یک مرکز بهداشتی درمانی روستایی به تفکیک نوع خدمت آنها در جدول ۲ ارائه شده است. پرهزینه ترین خدمت مربوط به مجموع انواع هزینه نظارت بر خانه های بهداشت و بعد از آن بهسازی منابع و آب آشامیدنی به مبلغ ۱/۵۸ میلیون ریال و برنامه های بهداشت دهان و دندان به مبلغ ۴۴۷ هزار ریال و انواع خدمات آزمایشگاهی است. کم هزینه ترین خدمات مربوط به کلرزنی آب آشامیدنی به مبلغ ۳/۹ هزارریال است که علت اصلی آن پایین بودن ضریب زمانبری و بالابودن فراوانی این خدمات است.

از تعداد ۳۳ مرکز بهداشتی درمانی شهری فعال در سال ۷۹ تعداد ۵ مرکز مورد بررسی قرار گرفت که هزینه انجام شده در این مراکز به تفکیک خدمات مختلف در جدول ۳ آورده شده است. گران ترین خدمات مربوط به خدمات دندانپزشکی است که جمعا مبلغ ۷۲۹ هزار ریال را به خود اختصاص داده است. در رتبه دوم انواع خدمات آزمایشگاهی است و ارزانترین آنها مربوط به مراقبت های تنظیم خانواده به مبلغ ۱/۳ هزار ریال و مراقبت از کودکان زیر ۶ سال به مبلغ ۱/۸ هزار ریال است. بطور کلی خدماتی که فراوانی آنها زیاد است ارزانترین و

اختصاصی هزینه تجهیزات اختصاصی یا پرسنلی اختصاصی مستقیما به هزینه خدمات مربوطه اضافه گردید. در تعیین هزینه تمام شده خدمات و یا واحدهای ارائه دهنده خدمات آن بخش از هزینه های ستادی شبکه های بهداشت و درمان، مرکز بهداشت استان و ستاد دانشگاه علوم پزشکی که در ارتباط با بخش بهداشت انجام می گیرد مثل هزینه های کارگزینی پرسنل بخش بهداشت، هزینه حسابداری و همچنین هزینه های ستاد مرکزی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، بویژه هزینه های حوزه معاونت سلامت، در این مطالعه منظور نشد. بطور کلی هزینه های سرپاری بالاتر از مرکز بهداشت شهرستان در قیمتهای خدمات و واحدهای ارائه دهنده خدمت منظور نشد. نوع خدمت و جمعیت تعیین شده و هزینه متوسط هر خدمت به تفکیک انواع هزینه ها اعم از پرسنلی، استهلاک تجهیزات و ساختمان، و مواد مصرفی برپایه قیمتهای سال ۱۳۷۹ جمع آوری و با استفاده از ضریب زمانبری خدمات تجزیه و تحلیل شد. هزینه ها به تفکیک خانه بهداشت، مرکز بهداشت روستایی و شهری تعیین شد و مقایسه ای بین انواع هزینه های واحدهای مختلف ارائه گردید.

برای محاسبه هزینه استهلاک و نگهداری ساختمان و وسیله نقلیه به این ترتیب عمل شد که هزینه استهلاک ساختمان، وسایط نقلیه از فرمول زیر محاسبه و باهزینه نگهداری در سال مطالعه جمع شده و رقم حاصل در ضریب زمانبری هر کدام از خدمات ضرب گردید که نهایتا هزینه استهلاک و نگهداری ساختمان و وسایل نقلیه هر کدام از خدمات محاسبه شده است. (در ساختمانهای استیجاری به جای هزینه استهلاک هزینه اجاره بهاء یکسال منظور می شود).

قیمت ساختمان یا وسیله نقلیه در سال مطالعه بصورت نو

هزینه استهلاک =

عمر مفید آن وسیله یا ساختمان

هزینه استهلاک، نگهداری ساختمان و وسایل نقلیه هر کدام از خدمات برابر است با ضریب زمانبری همان خدمت × (هزینه نگهداری + هزینه استهلاک)

هزینه های استهلاک ساختمان و تجهیزات و هزینه های تجهیزات مصرفی اختصاصی است. کل هزینه های یک مرکز بهداشتی درمانی شهری ۴۴۷ میلیون ریال، مرکز بهداشتی درمانی روستایی ۳۰۰ میلیون ریال و خانه بهداشت ۴۹ میلیون ریال است.

خدماتی که فراوانی آنها کم است و تجهیزات پیچیده ای در ارائه آنها استفاده می شود، پرهزینه ترین خدمات به شمار می آیند. انواع هزینه های مربوط به خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی به تفکیک نوع هزینه در جدول ۴ ارائه گردیده نشان می دهد که در کلیه این

جدول ۱- انواع هزینه های خدمات در یک خانه بهداشت به تفکیک نوع خدمات، زنجان، ۱۳۷۹ (ارقام به ریال)

عنوان خدمت	عمومی	لوازم مصرفی	اختصاصی	تجهیزات	تجهیزات	تجهیزات	تجهیزات	تجهیزات	تجهیزات
مراقبت از کودکان زیر یکسال	۵۵	۱۰۱۴	۸۷۴	۸۳۳	۴۲۸	۱۶۱	۳۴	۱۲۹۷	۴۶۸۹
مراقبت از کودکان ۲-۱سال	۱۰۸	۶۵۸	۱۷۳۵	۱۶۵۴	۸۵۶	۲۲۲	۶۹	۲۵۷۱	۷۹۷۲
مراقبت از کودکان ۶-۲سال	۶۰	۵۱۳	۱۲۶	۹۱۱	۴۷۱	۱۷۷	۳۹	۱۴۱۴	۳۷۱۱
مراقبت از زنان باردار	۱۰۶	۷۱۵	۲۲۸	۱۶۲۶	۸۳۷	۳۱۲	۶۹	۲۵۱۸	۶۴۱۱
مراقبت بعد از زایمان	۴۳۷	۸۰۷	۶۱۶	۶۶۵۸	۳۴۳۲	۱۲۸۸	۲۷۸	۱۰۲۶۳	۲۳۷۷۹
تنظیم خانواده	۲۱	۷۴۷	۲۸	۳۰۱	۱۵۶	۶۰	۱۳	۴۶۹	۱۷۹۵
کنترل بیماری اسهال	۵۱۷	۱۳۶۲	۷۲۹	۸۲۸۹	۴۱۴۲	۱۵۲۷	۲۴۵	۱۲۲۲۰	۲۹۱۳۱
کنترل عفونتهای حاد تنفسی	۱۵۹	۱۲۸۶	۲۲۱	۲۵۷۶	۱۲۷۴	۴۷۶	۱۰۳	۳۷۱۷	۹۸۱۲
پیشگیری از اختلالات ناشی از کمبود	۳۴	۸۲۶	۴۱	۵۲۹	۲۳۹	۹۴	۲۰	۷۲۹	۲۵۱۲
نظارت و کنترل اماکن عمومی	۲۸۱	۱۴۰۵	۶۲۳	۴۳۹۸	۱۹۱۸	۷۷۷	۱۶۱	۵۶۵۸	۱۵۲۳۱
بازدید از مراکز تهیه و توزیع مواد غذایی	۲۳۵	۱۱۹۶	۵۳۱	۳۶۱۳	۱۶۲۸	۶۳۷	۱۳۳	۴۸۲۰۵	۱۲۷۹۸
بهبود محیط روستا	۴۸	۹۸۷	۱۱۰	۸۵۳	۳۶۸	۱۵۴	۲۷	۱۰۸۳	۳۶۳۰
بازدید از منازل	۲۵	۹۹۴	۵۵	۳۸۹	۱۷۰	۶۴	۱۴	۴۹۹	۲۲۱۰
کنترل آب آشامیدنی	۶۰	۱۳۳۸	۱۴۳	۹۵۹	۴۳۵	۱۶۸	۳۷	۱۲۴۹	۴۳۸۹
جلب مشارکت مردمی	۹۸۴	۱۵۸۰	۲۳۷۶	۱۵۴۱۹	۷۲۸۴	۲۶۱۷	۵۵۰	۲۱۰۴۵	۵۱۸۵۵
کنترل بیماری مالاریا	۱۴	۱۳۲۵	۸۹۷	۲۱۲	۲۰۰	۸۳	۱۶	۶۲۸	۳۳۷۵
کنترل بیماری سل	۱۵۹	۵۷۵	۵۱۷	۲۵۴۴	۲۸۳۱	۱۱۰۲	۲۲۵	۸۹۴۹	۱۶۹۰۲
کنترل بیماری های واگیر	۶۴	۹۶۶	۱۷۰	۱۰۵۶	۹۵۹	۳۸۲	۷۸	۲۹۲۳	۶۵۹۸
کنترل بیماری های غیر واگیر	۲۵	۹۶۱	۶۹	۴۰۹	۳۵۹	۱۴۵	۳۰	۱۱۰۲	۳۱۰۰
کنترل بیماری های روانی	۸۰	۱۱۰۲	۲۳۰	۱۳۳۹	۱۱۶۱	۴۳۵	۹۷	۳۷۱۲	۸۱۵۵
واکسن پولیو	۴۴	۲۹۷	۱۵۴۳	۶۷۲	۶۵۵	۲۴۸	۵۳	۱۹۷۱	۵۴۸۳
واکسن ب ت ث ز	۲۱۲	۵۵۹	۸۹۶۵	۳۳۰۰	۳۱۸۵	۱۲۰۵	۲۶۴	۹۶۶۹	۲۷۳۵۹
واکسن ثلاث	۵۵	۴۱۴	۲۳۳۲	۸۶۲	۸۴۲	۳۱۷	۶۹	۲۵۳۰	۷۴۲۱
واکسن هیپاتیت	۱۵۲	۴۳۵	۶۳۸۰	۲۳۵۷	۲۲۹۱	۸۵۸	۱۸۶	۶۸۳۱	۱۹۴۹۰
واکسن سرخک	۱۴۳	۴۳۰	۶۰۶۵	۲۲۳۶	۲۱۷۶	۸۱۴	۱۷۷	۶۵۵۰	۱۸۵۹۱
واکسن کزاز	۶۷	۴۱۹	۲۸۲۹	۱۰۴۰	۱۰۰۷	۳۷۵	۸۳	۳۰۴۳	۸۸۶۳
نظارت بر کارگاههای ۲۰-۰ نفر	۵۷	۱۳۱۷	۲۰۲	۱۱۲۵	۱۳۸۲	۵۱۵	۹۷	۲۸۰۶	۷۴۰۱
ارائه کمکهای اولیه و مراقبتهای	۴۸	۱۱۵۲	۲۱۵۰	۹۸۲	۹۲۸	۳۰۴	۶۰	۲۴۷۷	۸۱۱۱
معاينه (ویزیت)	۲۱	۷۰۶	۳۰	۴۰۵	۱۰۸	۴۱	۹	۲۲۴	۱۶۴۴
پانسمان	۱۸۲	۱۴۸۶	۲۸۸۹۳	۳۶۲۷	۹۶۱	۳۵۴	۷۸	۲۶۶۱	۳۸۲۴۲
تزریقات	۶۷	۵۳۶	۶۲۸	۱۲۱۰	۳۶۸	۱۵۲	۳۲	۹۷۵	۳۹۶۸
دارو	۲۳	۳۸۲	۲۳	۴۶۰	۱۲۲	۴۸	۹	۲۶۸	۴۳۸۶
بازدید از مدارس	۱۱۳	۲۴۵۴	۱۴۳	۳۳۲۳	۸۰۵	۳۰۶	۶۴	۲۴۰۶	۹۶۱۴
پیگیری	۹۲	۷۹۳	۲۲	۱۳۹۸	۱۷۰	۶۹	۱۴	۵۳۶	۳۱۰۴
جمع آوری اطلاعات و گزارش دهی	۵۵۷	۱۱۷۰۰	۲۰۰	۹۱۸۴	۱۱۳۲	۴۳۵	۹۹	۳۳۶۵	۲۶۶۶۵

تحلیل هزینه های بهداشتی درمانی

عنوان خدمت	عمومی	لوازم مصرفی	تجهیزات اختصاصی	تجهیزات مصرفی	تجهیزات اداری	تجهیزات ساختمانی	استهلاک نقلیه	وسيله استهلاک	عمومی	مصارف	پرسنلی	کتاب	جمع
وزن مخصوص ادارار	۳۲	۸۰۳	۱۰۵۴۵	۱۲۰	۴۹۰	۱۴۸۶	۲۳	۹۲۲	۱۴۴۲۱				
استن ادارار	۳۲	۱۰۳۰	۱۲۳۵۳	۱۱۷	۵۳۱	۱۳۵۰	۲۱	۹۵۰	۱۶۲۸۴				
پروتئین ادارار	۴۱	۱۴۴۴	۱۰۶۲۴	۱۷۷	۵۱۷	۱۱۹۸	۳۲	۷۸۹	۱۴۸۲۲				
تعیین زمان انعقاد و سیلان	۲۱۲	۸۲۲۹	۶۲۸۷۰	۱۱۳۴	۴۲۱۱	۱۰۰۳۹	۲۶۲	۵۰۵۱	۹۲۰۰۸				
آزمایش خلط	۴۵۹۳	۳۱۶۸۲	۱۱۵۴۰۰	۲۱۳۰۹	۶۴۳۶۸	۲۵۳۸۶۲	۴۲۹۳	۹۲۰۳۲	۵۸۷۶۳۹				
آزمایش کشت ادارار	۲۶۰	۱۷۹۴	۶۵۳۲	۱۲۰۵	۳۶۴۳	۱۴۳۷۰	۲۴۸	۵۲۰۹	۳۳۲۶۱				
بیلی روبین ادارار	۳۷	۱۲۱۹	۹۷۵۲	۱۴۰	۴۰۷	۱۰۳۵	۱۶	۷۲۹	۱۳۳۳۵				
آزمایش مستقیم مو از نظر قارچ	۱۲۱۷	۳۶۸۵۱	۴۱۱۸۲۴	۴۵۳۳	۱۷۳۳۵	۵۲۶۹۵	۸۳۹	۳۷۰۸۳	۵۶۲۳۸۰				
مدفوع از نظر تخم انگل و کیت	۳۰	۱۷۶۹	۱۱۴۲۴	۱۳۳	۴۰۵	۷۸۴	۲۴	۴۸۱	۱۵۰۶۰				
بررسی اوروبیلینوزن	۳۲	۸۳۹	۷۹۰۰	۱۱۰	۴۹۲	۱۱۱۸	۲۳	۷۳۸	۱۱۲۵۴				
آزمایش مدفوع به روش فلواتاسیون	۱۵۴	۶۴۸۶	۹۷۴۴۴	۷۸۹	۱۹۶۶	۷۴۵۴	۳۳۱	۱۴۵۴	۱۱۶۰۷۸				
لام مستقیم برای مالاریا	۱۹۸	۵۵۲	۱۶۱۹	۵۷۳	۲۹۳۲	۱۰۸۷۰	۸۴۴	۵۷۶۶	۲۳۳۵۴				
آزمایش قند خون	۵۵	۳۰۳۴	۲۰۹۱۸	۲۳۷	۶۶۷	۱۵۲۷	۶۷	۹۲۹	۲۷۴۳۴				
کلسترول	۷۶	۴۲۶۹	۲۸۵۰۸	۳۶۶	۹۶۶	۲۴۳۳	۱۰۶	۱۱۱۱	۳۷۸۲۵				
اوره	۸۳	۵۱۹۸	۴۲۱۲۵	۳۶۶	۱۳۹۶	۳۲۰۴	۱۴۰	۱۹۴۸	۵۵۴۶۰				
اسید اوریک	۲۲۱	۱۴۷۸۴	۱۲۲۶۸۲	۱۱۵۰	۴۲۴۶	۱۰۶۸۸	۴۶۰	۴۸۸۳	۱۵۹۱۱۴				
بیلی روبین	۳۴۴۵	۲۳۷۶۱	۸۵۹۲۸	۱۵۹۸۳	۴۸۲۷۵	۱۹۰۳۹۶	۳۲۹۶	۶۹۰۲۵	۴۴۰۱۰۹				
آزمایش ASO	۴۹۰	۵۱۵۵۹	۷۲۰	۳۴۸۷	۶۳۸۷	۳۱۵۱	۳۳۱	۲۷۰۹	۶۸۸۳۴				
گراوبندکس	۹۴	۵۲۶۵	۳۸۴۱۰	۴۰۵	۱۲۷۴	۲۵۷۹	۱۱۹	۱۵۸۰	۴۹۷۳۸				
ESR	۱۲۰	۷۸۹۸	۵۶۲۸۳	۵۵۲	۱۹۶۲	۴۲۴۸	۱۹۱	۲۵۹۹	۷۳۸۵۳				
هموگلوبین	۴۱	۲۵۰۲	۱۶۱۵۵	۱۸۹	۵۷۳	۱۱۰۹	۵۱	۶۷۸	۲۱۲۹۸				
هماتوکریت	۴۱	۲۴۸۴	۱۶۰۲۶	۱۸۹	۵۶۸	۱۱۰۲	۴۸	۶۷۴	۲۱۱۳۲				
شمارش WBC و RBC	۴۱	۱۶۰۵	۱۲۵۲۶	۱۷۹	۶۷۴	۱۳۹۴	۴۱	۸۷۶	۱۷۳۳۶				
CBC	۴۱	۱۷۱۱	۱۳۳۶۱	۱۸۹	۷۲۴	۱۵۷۸	۴۴	۱۰۴۲	۱۸۶۹۰				
تعیین گروه خونی و RH	۴۸	۲۹۲۶	۱۸۸۸۵	۲۲۰	۶۶۹	۱۲۹۷	۵۷	۷۹۳	۲۴۸۹۵				
آزمایش مدفوع از نظر پروتوزوا	۶۷	۳۰۵۰	۳۸۹۰۷	۱۷۰	۷۹۶	۱۶۱۷	۲۵	۲۱۰۷	۴۶۷۳۹				
قند ادارار	۳۴	۱۱۰۴	۱۱۶۳۱	۱۴۳	۶۰۷	۱۳۷۳	۳۴	۹۰۴	۱۵۸۳۰				
پیگیری	۹۹۱			۲۱۴۸	۲۵۱۸	۱۷۴۹۴	۴۷۸	۳۵۹۶۷	۵۹۵۹۶				
جمع آوری اطلاعات و تهیه گزارش	۲۲۲۴			۷۲۳۱	۳۷۷۹	۱۳۵۰۶	۳۴۰	۶۲۲۱	۳۳۳۰۱				

جدول ۳- انواع هزینه های خدمات در یک مرکز بهداشتی درمانی شهری به تفکیک نوع خدمات، زنجان، ۱۳۷۹ (ارقام به ریال)

ردیف	عنوان خدمت	عمومی	لوازم مصرفی	تجهیزات اختصاصی	مصرفی	تجهیزات	اجاری	تجهیزات	ساختمان	استهلاک	وسایله	استهلاک	عمومی	مصارف	پرستاری	کادری
۶۴۸۷	مراقبت از ازدواج	۱۳۱		۲۵۵	۷۱	۳۰۴			۱۰۹۲	۴۳۰			۱۱۷	۴۰۸۷		
۷۲۳۸	مراقبت از زنان باردار	۱۵۴		۲۶۰	۳۷۳	۲۸۶			۹۹۱	۴۶۹			۱۷۵	۴۴۳۰		
۲۴۱۲۷	مراقبت از زایمان	۴۸۸		۸۳۷	۱۱۷۱	۱۲۳۰			۳۲۹۶	۱۴۷۷			۵۵۷	۱۴۰۷۱		
۱۲۳۹	تنظیم خانواده	۲۸		۴۶	۶۴	۶۹			۱۸۴	۸۳			۳۲	۷۸۷		
۱۸۳۸۱	کنترل بیماریهای اسهالی	۴۰۵		۶۷۲	۱۱۵۵	۱۰۱۷			۲۵۴۶	۱۳۱۶			۴۶۰	۱۰۸۱۰		
۵۰۳۰	کنترل عفونتهای حاد تنفسی	۱۱۳		۱۷۷	۱۹۸	۲۸۳			۸۸۰	۲۶۴			۹۰	۳۰۱۵		
۱۱۱۴۱	پاپ اسمیر و گذاشتن IUD	۲۵۳		۳۹۸	۶۸۳	۶۳۹			۱۶۷۰	۸۲۸			۳۰۴	۶۳۶۶		
۱۸۶۶	مراقبت از کودکان زیر ۶ سال	۳۹		۶۷	۹۷	۹۹			۲۵۵	۱۲۲			۴۶	۱۱۴۱		
۱۶۵۶۳	نظارت و کنترل اماکن عمومی	۳۴۵		۶۷	۶۰۳۶	۹۲۵			۱۶۵۶	۱۳۴۱			۳۹۸	۵۸۰۵		
۳۲۶۸	بازدید از مراکز تهیه مواد غذایی	۶۹		۱۴	۱۱۸۹	۱۸۲			۳۲۷	۲۶۴			۷۷	۱۱۴۵		
۲۵۹۸۹	بهداشت مدارس	۵۱۱		۶۲	۹۹۳۱	۱۴۱۹			۲۳۶۴	۲۲۱۹			۶۲۸	۸۴۴۸		
۵۶۸۰۳	نظارت بر جمع آوری و دفع بهداشتی زباله	۱۴۸۳		۵۵	۱۹۲۱۶	۳۳۹۲			۷۹۰۵	۵۲۹۹			۱۴۵۱	۱۸۰۰۲		
۳۱۰۲۹	صدور تاییده بهداشتی	۶۳۹		۱۳۴	۱۱۴۳۶	۱۷۳۲			۳۱۴۲	۲۵۴۶			۷۴۵	۱۰۶۶۵		
۸۰۹۶	کنترل آب آشامیدنی	۱۵۹		۳۴	۳۰۸۷	۴۴۸			۸۰۰	۶۸۸			۱۹۵	۲۶۸۶		
۸۰۸۷	کنترل مواد غذایی	۱۷۰		۷	۲۳۰۱	۴۹۰			۱۰۴۲	۹۶۴			۲۳۲	۲۹۸۱		
۱۶۱۲۲۴	جمع آوری و ارسال آمار	۳۹۴۰		۴۸۳	۳۹۰۸۲	۱۰۹۶۴			۲۰۱۵۰	۱۶۰۳۸			۴۶۲۸	۶۵۹۳۹		
۱۲۳۴۱۶	نظارت بر دفع صحیح فاضلاب	۳۶۱۸		۱۵۲	۴۳۴۵۴	۶۶۴۷			۱۳۰۰۲	۶۵۲۷			۲۹۶۰	۴۷۰۵۶		
۴۵۶۴۳	نظارت بر مبارزه با حشرات و جوندگان	۷۸۹		۱۷۵	۲۵۶۸۶	۱۵۹۶			۲۶۲۹	۲۶۲۲			۹۴۳	۱۱۲۰۳		
۱۱۲۰۲۷	رسیدگی به شکایات	۳۱۶۷		۳۹۸	۲۲۵۷۹	۸۷۹۱۲			۱۶۱۱۱	۱۱۹۶۵			۳۴۹۱	۴۵۴۰۱		
۳۸۰۳	ایمن سازی	۶۲		۱۲۴	۱۰۶۹	۱۳۶			۴۰۲	۱۱۰			۴۶	۱۸۵۴		
۴۷۲۵۶۷	جمع آوری و تجزیه تحلیل اطلاعات	۵۹۰۴		۱۵۵۷۸	۸۷۸۵۵	۱۵۰۱۰			۴۸۱۹۹	۲۱۸۷۳			۵۷۱۵	۲۷۲۴۰۳		
۴۷۰۹۹۴	جراحی دندان	۳۵۶۲		۱۱۷۳۸۳	۲۵۴۷۰۷	۷۵۶۹			۲۶۸۴۸	۴۰۹۲			۴۴۱۱	۵۲۴۲۲		
۴۵۰۰۵	پر کردن دندان	۳۵۴		۱۲۴۴۸	۲۳۶۸۵	۵۸۲			۲۳۰۵	۶۳۷			۳۰۸	۵۱۸۶		
۳۳۲۰۱	آموزش بهداشت مدارس	۲۳۷		۷۰۱۵	۱۹۴۳۱	۴۵۸			۱۵۶۹	۸۴۶			۲۱۴	۲۴۴۱		
۸۱۴۰	گشیدن دندان	۵۳		۲۶۸۲	۳۶۴۵	۱۱۳			۴۴۶	۱۴۰			۴۴	۱۰۱۷		
۱۰۴۱۰	معاینه دهان و دندان	۶۹		۳۴۲۹	۴۶۶۲	۱۴۵			۵۷۰	۱۷۹			۵۷	۱۲۹۹		
۲۰۴۸۸۵	جرم گیری	۱۶۲۸		۶۴۹۷۳	۸۵۹۳۰	۳۳۲۱			۱۳۱۹۰	۵۷۷۸			۱۵۸۵	۲۸۴۸۰		
۶۲۱۸	بازدید و نظارت بر کارگاهها	۲۲۳		۴		۲۹۴			۲۱۸۵	۲۰۷			۲۰۷	۳۰۹۸		
۲۲۵۸	آموزش	۹۴		۲		۱۶۱			۶۸۱	۲۶۷			۷۸	۹۷۵		
۱۴۶۰۲۰	بازدید از کارگاههای ۴۹-۲۰ نفره	۹۴۱		۳۳۳		۲۰۲۹			۲۰۹۸۵	۸۸۵			۷۷۳	۱۳۰۰۷۴		
۲۷۰۴۲	انجام معاینات دوره ای کارگران	۱۴۰		۴۱		۶۱۶			۲۷۴۴	۱۶۲۸			۴۴۴	۲۱۴۲۹		
۳۲۳۸	معاینه (ویزیت)	۳۹		۵۷	۵۹۶	۹۹			۲۸۳	۲۹۰			۳۹	۱۸۳۵		
۴۵۴۴۳	بانسمن	۷۰۴		۱۰۴۹	۵۴۶۰	۱۸۱۲			۴۹۵۴	۵۸۹۹			۷۳۴	۲۴۸۳۱		
۵۷۸۵	تزیینات	۸۰		۱۱۵	۱۱۶۸	۲۰۰			۵۷۷	۶۰۵			۸۰	۲۹۶۰		
۱۸۴۴۹	دارو	۶۰		۶۲	۸۸۳	۱۴۰			۴۲۳	۴۷۱			۵۳	۲۷۳۹		
۲۰۸۴۸	آزمایش رایب	۲۷۷		۲۵۱۸	۱۳۰۹۴	۳۵۹			۷۴۳	۱۱۷۸			۱۷۹	۲۵۰۰		
۳۵۹۹۹	آزمایش ویدال	۴۸۳		۴۴۰۹	۲۲۹۲۲	۶۳۰			۱۱۹۸	۲۰۶۱			۳۱۵	۳۹۸۱		
۸۰۱۳	آزمایش RPR	۱۵۲		۸۶۷	۴۶۶۴	۱۸۲			۳۱۵	۶۳۰			۹۲	۱۱۱۱		
۱۶۲۷۲	وزن مخصوص ادرار	۶۵۵		۱۸۹۱	۷۷۵۷	۵۷۰			۳۳۸	۲۳۲۸			۳۹۸	۲۳۳۷		
۸۱۸۲	استن ادرار	۱۵۹		۷۷۳	۵۰۱۹	۱۶۱			۲۴۳	۵۴۷			۱۰۱	۱۰۷۹		
۸۳۸۷	پروتئین ادرار	۱۶۱		۸۶۹	۴۹۶۸	۱۹۵			۳۲۲	۷۰۶			۱۰۱	۱۰۶۵		
۱۹۴۷۸	تعیین زمان انعقاد و سیلان	۲۳۰		۲۸۵۷	۱۱۳۲۲	۳۳۸			۷۸۷	۱۴۷۹			۱۳۶	۲۳۳۸		
۱۱۶۷۸۶	گسترده میکروبی بینی و گلو	۲۵۳		۸۱۴۶	۱۰۷۲۴۲	۷۸۹							۳۵۶			

بهداشت مقدور نشد نگاهی این چنین دقیق به محاسبه هزینه ها ما را در تهیه و پیشنهاد و تخصیص یک بودجه واقعی یاری خواهدکرد گرچه ممکن است برخی از خدماتی که جزء شرح وظایف تعریف شده مراکز می باشد بدلیل کمبود بودجه یا ارائه نشده یا کمتر ارائه گردیده است.

قطعا تدوین و تخصیص بودجه این واحدها با معیارهای سنتی و با یک تفکر انقباضی عوارض غیر قابل جبرانی را به سلامت جامعه وارد خواهدساخت. توصیه می شود سازمان مدیریت و برنامه ریزی و دفتر بودجه وزارت بهداشت و درمان با توجه به یافته های این تحقیق و انجام تحقیقات مشابه در سایر دانشگاه های علوم پزشکی تدوین بودجه این واحدها رابا واقعیاتها نزدیک نموده و آن را با اهداف و شاخصهای تعیین شده برای سلامت جامعه تطبیق دهد. همچنین آموزشهای مدیریتی لازم را برای مدیران این بخش به منظور استفاده بهینه از منابع در اختیار ارائه نماید. تحقیق نشان داد که مهمترین هزینه ها، هزینه های پرسنلی و هزینه های استهلاک تجهیزات غیر مصرفی و استهلاک ساختمان می باشد که با توجه به محدودیت منابع لازم است ضمن حفظ و ارتقاء کیفیت خدمات با برنامه ریزی مناسب از میزان آنها کاسته شود. می توان با انجام تدابیری از قبیل تبدیل حقوق و مزایای کارکنان از روزمزدی به کارمزدی و طراحی و احداث ساختمان و خرید تجهیزات مناسب برای این واحدها ضمن ارتقاء کمیت و کیفیت خدمات از بودجه های موجود استفاده بیشتری نمود.

تحقیق نشان می دهد هزینه جاری ارائه خدمات در خانه بهداشت حدود ۴۹ میلیون ریال، در مرکز بهداشتی درمانی روستایی حدود ۳۳۰ میلیون ریال و در مراکز بهداشتی درمانی شهری حدود ۴۴۷ میلیون ریال است. در بررسی پیشینه تحقیق فقط دسترسی به یک تحقیق میسر شد که به وسیله دکتر نعمت و همکاران در سال ۱۳۷۴ و روی ۱۱ شهرستان انجام گرفت. آنها گزارش کردند هزینه هر خانه بهداشت حدود ۲۱/۳ میلیون ریال، هزینه مرکز بهداشتی درمانی روستایی حدود ۱۴۳ میلیون ریال و مرکز بهداشتی درمانی شهری حدود ۲۰۵ میلیون ریال است (۵). براساس گزارش سازمان مدیریت و برنامه ریزی در سال ۱۳۷۹ برای هر خانه بهداشت حدود ۳۳ میلیون ریال، برای هر مرکز بهداشتی درمانی روستایی ۹۵ میلیون ریال و برای هر مرکز بهداشتی درمانی شهری ۲۰۵ میلیون ریال اعتبار تخصیص داده شده است. (۲) اختلاف موجود بین هزینه های محاسبه شده در این تحقیق و اعتبارات تخصیص داده شده توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی جای تامل و پیگیری دارد. تحقیق حاضر توانسته است هزینه کلیه خدمات ارائه شده در واحدهای شبکه سلامت را به تفکیک انواع هزینه ها محاسبه و بیان نماید بعنوان مثال ارائه یک خدمت واکسیناسیون B.C.G چقدر هزینه دارد و چه بخشی از این هزینه ها مربوط به پرسنل یا تجهیزات مصرفی و غیر مصرفی است. هر چند امکان محاسبه همه هزینه ها از قبیل هزینه های بالاسری سطوح مختلف وزارت

REFERENCES

۱. واعظ مهدی و همکاران. حسابهای ملی بهداشت. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. سال ۱۳۷۷، جلد اول، پیوست آخر.
۲. سازمان مدیریت برنامه ریزی. قانون بودجه سال ۱۳۸۰، صفحات ۶۸۸ تا ۷۱۴.
۳. بیله رودی سیروس. شبکه بهداشت و درمان شهرستان. تهران. انتشارات عقیق، سال ۱۳۷۶. صفحات ۷۸ تا ۸۹، ۱۲۶ تا ۱۲۸، ۱۶۰ تا ۱۶۸، ۱۷۲ تا ۱۷۶، ۱۷۹ تا ۲۰۸.
۴. آندرو آرس و دیوید پارکر. تحلیل هزینه در مراقبتهای اولیه بهداشتی. مترجمین: شادپور کامل، جمشید بیگی عصمت. انتشارات عقیق، سال ۱۳۷۶. صفحات ۹ تا ۱۱، ۲۱ تا ۲۸، ۴۵ تا ۵۶، ۱۱۰ تا ۱۱۴، ۱۲۴ تا ۱۲۷.
۵. نعمت رحیم، نقوی محسن. جزوه تعیین هزینه خدمات و واحدهای بهداشتی درمانی در سال ۱۳۷۴ در سطح شهرستان. وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، سال ۱۳۷۴. صفحات ۶، ۷، ۱۲، ۱۶، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۸ تا ۳۱، ۶۰ تا ۶۳ و ۶۴ تا ۸۱.